

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 21 юни 2024 г.

Тълкувателно дело № 1/2024 г. по описа на Върховния касационен съд Гражданска и Търговска колегии, е образувано по разпореждане на председателя на ВКС от 03.06.2024 г. на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ вр. чл. 4.1, чл. 3 и чл. 5 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд (приети с решение на Пленума на ВКС от 15.11.2016 г.), за приемане на тълкувателно решение от ОСГТК на ВКС по следните въпроси:

1. „Какви са правомощията на съда при противоречиво упражняване на процесуални права от двама управители на търговско дружество, действащи „заедно и поотделно“, и при заявени едновременно по делото противоречиви изявления от името на представляваното от тях дружество?“ и

2. „Какви са правомощията на съда, когато в учредителния акт е предвидено, че двамата управители представляват дружеството само „заедно“ и единият управител предприеме правни действия от името на дружеството срещу трето лице с твърдение за защита на значим интерес на дружеството, а другият управител не дава съгласие за тях?“

Постановяването на тълкувателно решение от ОСГТК на ВКС по първия въпрос е предложено на основание чл. 292 ГПК с определение № 2078 от 25.04.2024 г. по ч.гр.д. № 168/2024 г. на Четвърто гражданско отделение на ВКС. Вторият въпрос е включен в тълкувателното дело по предложение на ръководителя на Търговската колегия на ВКС от 30.05.2024 г., с оглед неговата взаимосвързност с първия въпрос и констатираната противоречива практика при неговото решаване.

В подготвителното заседание по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на ВКС, проведено на 20.06.2024 г., определената от председателя на ВКС комисия е обсъдила посочената в разпореждането съдебна практика по поставените два въпроса. В изготвения доклад комисията е констатирала, че и по двата въпроса е налице противоречива съдебна практика по смисъла на чл. 124, ал. 1 предл. първо ЗСВ, поради което е приела, че предложението за постановяване на тълкувателно решение е допустимо, без да се налага преформулиране на въпросите.

По първия формулиран въпрос комисията е посочила, че част от съставите приемат, че при заявено с исковата молба наличие на противоречиви интереси на лица,

явяващи се законни представители на едно търговско дружество, самостоятелно упражняващи право на процесуално представителство по отношение на него, съдът е обвързан да зачете онези процесуални действия, които са осъществени в интерес на търсещата правна защита страна - търговското дружество и да игнорира онези процесуални действия, насочени против неговия интерес, доколкото последните представляват упражняване на процесуални права в противоречие с принципа за добросъвестност, разписан в чл. 3 ГПК, а съдът следва да съобрази и даде необходимата защита и съдействие, спазвайки принципа, залегнал в чл. 2 ГПК (определения по ч.т.д. № 2581/21 г. на I т.о. на ВКС и по ч.т.д. № 1602/18 г. на I т.о. на ВКС).

Други състави поддържат становището, че независимо дали търговското дружество се представлява от един или няколко законни представители поотделно, съдът дължи да провери единствено дали на съответното лице е предоставена надлежно представителна власт, като следва да съобрази извършеното от него процесуално действие, без да извършва преценка дали то е в интерес на дружеството или не, тъй като съгласно чл. 141, ал. 2 ТЗ, когато то се представлява от няколко управители, всеки от тях може да действа самостоятелно, освен ако учредителният акт предвижда друго, но по отношение на трети лица ограничения на представителната власт на управителя, различни от посоченото, нямат действие, като всеки от управителите носи персонална отговорност за причинените на дружеството вреди (определения по ч.т.д. № 756/2014 г. на I т.о. на ВКС, по ч.т.д. № 1527/16 г. на I т.о. на ВКС, по ч.т.д. № 102/17 г. на II т.о. на ВКС).

По втория формулиран въпрос комисията е установила, че според становището на съставите, постановили определения по т.д. № 522/2023 г. на I т.о. на ВКС; по т.д. № 567/2023 г. на II т.о. на ВКС; по т.д. № 565/2023 г. на I т.о. на ВКС; по т.д. № 2664/2022 г. на II т.о. на ВКС и др., при вписано в ТРРЮЛНЦ съвместно представителство на повече от един управител на търговско дружество е недопустимо то да бъде процесуално представлявано от адвокат, който е упълномощен да представлява търговеца както само от единия от управителите, така и от един от съдружниците. Такова представителство е допустимо единствено в хипотеза, в която другият управител е насрещна по делото страна, но не и в случай на предявени от името на дружеството иски срещу трето лице – търговец. Практиката на Европейския съд по правата на човека във връзка с правото на лице, което твърди, че е „жертва“, да сезира съда с жалба по Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, не дерогира императивните норми от националното право, уреждащи легитимацията на страните и тяхното представителство в производствата пред националния съд на държавата – страна по Конвенцията. В това производство е недопустимо да бъде назначен особен представител на дружеството поради липсата на предвидените в чл. 29 ал. 4 ГПК предпоставки за това.

Според друго становище, застъпено в определенията по ч.т.д. № 1396/2023 г. на I т.о. на ВКС и по ч.т.д. № 168/2024 г. на I т.о. на ВКС е допустимо при наличие на „изключителни обстоятелства“, единият от управителите при предвидено в учредителния акт съвместно представителство да представлява дружеството в производството срещу трето лице. При доказани важни и убедителни твърдения, че е практически или ефективно

невъзможно дружеството да се защити, съобразно наложилите се в практиката на ЕСПЧ принципи националният съд следва да установи дали са налице процесуални гаранции за осъществяване защитата на интересите на дружеството, каквато гаранция предвижда разпоредбата на чл.137, ал. 1, т. 8 ТЗ, която следва да намери приложение по аналогия. При съвпадащи интереси на недаващия съгласие управител и на ответника, възникнало в резултат от предходно осъществено поведение на този управител в противоречие със задълженията му за лоялност към дружеството, представителството на защитаващия дружеството управител е на различно основание от това по чл. 141, ал. 2, предл. 1 ТЗ – не като органен представител според учредителния акт, а като представител ad hoc.

В трета група определения по т.д. № 518/2023 г. на II т.о. на ВКС, II т.о., по т.д. № 28/2024 г. на II т.о. на ВКС и по т.д. № 523/2024 г. на II т.о. на ВКС се приема за недопустимо единият от двамата управители, представляващи дружеството само заедно, сам да го представлява в защита на интересите му по иск срещу трето лице при съществуващо противоречие между управителите, но тъй като правото на иск за защита на интересите на дружеството от страна на единия управител следва от основния принцип, провъзгласен в чл. 6 и чл. 13 ЕКПЧ и чл. 51, ал. 1 от Хартата за основните права на Европейския съюз за ефективен достъп до правосъдие и ефективна съдебна защита, процесуалните правила относно съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които страните в процеса черпят от правото на ЕС, не трябва да правят практически невъзможно или изключително трудно тяхното упражняване. Налице е национална правна норма, която представлява ефективно средство за защита на търговското дружество – нормата на чл. 29, ал. 4 ГПК, която следва да се приложи по аналогия от разпоредбата на чл. 29, ал. 2 ГПК, доколкото законодателят не е предвидил правна норма за защита на правата на ищец – търговско дружество в случай на противоречие между двамата управители, когато представителството е само съвместно.

Отчитайки наличието на противоречива съдебна практика при решаване на поставените въпроси, която се нуждае от уеднаквяване, на основание чл. 8.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК, ОСГТК на ВКС

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. НАСРОЧВАМ открито и закрито заседание по тълкувателно дело № 1/2024 г. на ОСГТК на ВКС на **28.11.2024 г. от 14.00 ч.**, за когато да бъдат уведомени всички лица по чл. 129 ЗСВ, съдиите от Гражданската колегия и Търговската колегия на Върховния касационен съд.

II. Да бъдат изпратени покани, като се приложат копия от настоящото разпореждане, от разпореждането за образуване на тълкувателното дело от определение № 2078 от 25.04.2024 г. по ч.гр.д. № 168/2024 г. на Четвърто гражданско отделение на ВКС и от предложението на ръководителя на Търговската колегия на ВКС от 30.05.2024 г., до главния прокурор, министъра на правосъдието, председателя на Висшия адвокатски съвет,

омбудсмана на Република България, ръководителите по гражданскоправни науки към Института за държавата и правото при Българската академия на науките, ръководителите на „Катедра „Гражданскоправни науки“ при Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, ръководителите на Катедра „Гражданскоправни науки“ при Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, ръководителите на Катедра „Гражданскоправни науки“ при Юридическия факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, ръководителите на катедрите по гражданскоправни и публичноправни науки при Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство, ръководителите на Катедра „Гражданскоправни науки“ при „Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, ръководителя на Департамент „Право“ в Нов български университет, програмните координатори по частно право към Центъра по юридически науки при Бургаския свободен университет, ръководителя на Катедра „Правни науки“ при Юридическия факултет на Варненския свободен университет, които могат да представят становища **в срок до 31.10.2024 г.**

III. Да бъдат изпратени покани, като се приложат и копия от настоящото разпореждане, от разпореждането за образуване на тълкувателното дело, от предложението на ръководителя на Търговската колегия на ВКС от 30.05.2024 г. , от определение № 2078 от 25.04.2024 г. по ч.гр.д. № 168/2024 г. на Четвърто гражданско отделение на ВКС, до председателите на апелативните съдилища, окръжните съдилища, председателя на Софийския градски съд за изразяване на становище **в срок до 31.10.2024 г.**

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС – секция „Тълкувателни дела“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:
ГАЛИНА ЗАХАРОВА